

Jokihaaran tilan tuotantosuunnan muutos

Tuomo Paananen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2011

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Luonnonvara- ja ympäristöala

Tekijä Paananen Tuomo	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 24	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus <input type="checkbox"/> Salainen <input type="checkbox"/> saakka	
Työn nimi Jokihaaran tilan tuotantosuunnan muutos		
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja AUER Jaana		
Tiivistelmä Kasvinviljelyyn siirtyminen tuo omat haasteensa verrattuna karjatilan tuotantoon. Tilalla ei tarvita uusia investointeja koneisiin, koska on tuotettu viljaa, tilan ollessa karjatila. Kasvinviljelyssä tuotantopanosten määrällä ja tuotteesta saadulla hinnalla on ratkaiseva osa tilan kannattavuuden kannalta tulevaisuuden toiminnassa. Yrittäjän on seurattava jatkuvasti tuotteiden ja tarvikkeiden hintakehitystä, voidakseen ajoittaa myynnit ja hankinnat oikein. Opinnäytetyössä käsitellään Jokihaaran tilan kasvintuotantoon siirtymisen uhkia ja mahdollisuuksia, tilan riskejä ja niiden hallintaa. Koska tilalla ei ole mahdollista jatkajaa, käsitellään myös tilan tulevaisuutta. Miten toimintaa jatketaan, mistä luovutaan, kun tuotanto on kokonaan lopetettava. Samalla opinnäytetyössä käsitellään tilalle vuokratun myllyn mahdollisuuksia jatkojalostaa tilan tuotteita. Kirjallisuuden lisäksi käytin vaihtoehtojen selvittämiseen talouslaskenta ohjelmaa, jolla tein kolme erilaista laskelmaa tilalla viljeltävistä kasveista ja niiden kannattavuudesta. Opinnäytetyössä keskityin enemmän tilan kannattavaan tuotantoon ja maksuvalmiuteen.		
Avainsanat (asiasanat) Kannattavuus, riskit, mahdollisuudet, oma jaksaminen		
Muut tiedot		

Author Tuomo Paananen	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 24	Language Finnish
	Confidential <input type="checkbox"/> Until _____	
Title Change of the production sector at Jokihaara farm		
Degree Programme Degree Programme in Agriculture and Rural Industries		
Tutor AUER JAANA		
Abstract <p>Moving from cattle farming to crop husbandry is bringing it own challenges. One of the advantages is that there is no need to invest to machinery because corn has already been farmed. In crop husbandry the amount of inputs and the price of the final product are essential to the farm future profitability. Farmer has to follow the price development of the products and materials to time the selling and buying correctly.</p> <p>In this thesis the opportunities and threads are discussed when Jokihaara farm is moving to crop husbandry. The risks of the farm and risk controlling are also evaluated. The future of the farm is also one of the aspects because the farm has no continuator. How to continue the functions and which functions need to be divested when production is slowing down. At the same time opportunities to upgrade the farm products with the rented flour mill are considered.</p> <p>Besides the literature I used accounting software to find out different possibilities. With this software I made three different calculations which plants could be grown and what is profitability. In this thesis I concentrated more profitable production and liquidity of the farm.</p>		
Keywords		
Miscellaneous Profitableness, risk factor, potential, i am feel.		

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
2. Yrityksen kehittäminen.....	4
2.1.Strateginensuunnitelu.....	4
3. Historia.....	5
3.1. Lypsykarjatalous.....	6
3.2 Kasvinviljely.....	6
3.3. Metsätalous.....	7
3.4. Yksityistalous.....	7
4. Omat toiveet.....	8
4.1 Työssä jaksaminen.....	8
4.2 Vapaa-aika ja omat harrastukset.....	8
5. Toiminta ympäristö.....	9
5.1. Taloudellinen ympäristö.....	9
5.2. Poliittinen ympäristö.....	9
5.3. Sosiaalinen ympäristö.....	10
5.4. Teknologinen ympäristö.....	10
6. Voimavarat.....	10
6.1 Taloudellinen asema.....	10
6.2. Tuotantovälineet.....	11
7. Ajan käyttö.....	12
7.1. Yrityksessä kasvinviljelyyn käytetty aika.....	12
8. Myllyn käynnistäminen.....	12
8.1. Myllyn vuokraus viljan varastoksi ja jalostukseen.....	12

9. Mahdollisuudet ja uhat.....	13
9.1. Suhteet yhteistyökumppaneihin.....	13
9. 2. Yrittäjän ikä (59 vuotta).....	13
9. 3. Viljan hinta.....	14
9.4. Jatkojalostuksen mahdollisuudet.....	14
 10. Riskit.....	 14
10.1. Riskien tunnistaminen.....	16
10.2. Ulkopuoliset riskit.....	15
10.3. Sisäiset riskit.....	17
10.4. Ulkopuolisille aiheutuvat riskit.....	18
 11. Kasvinviljelyn kannattavuus.....	 18
11. 1. Talous.....	18
11. 2. Kasvinviljely.....	18
11.3. Kasvinviljely jatkojalostukseen.....	20
 12. Näkemys tulevaisuutteen.....	 21
12.1. Pelloista luopuminen.....	21
12.2. Metsän hakkuut.....	21
 13. Oma pohdinta.....	 22
 Lähteet.....	 23
 Liitteet.....	 24

1. Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on Jokihaaran tilan tuotantosuunnan muutos. Työssä käsittelen tuotannon historiaa ja kasvinviljelyn vaihtoehtoja ja miten tuotanto pitää suunnitella: mitä kasveja kannattaa viljellä parhaan taloudellisen tuloksen saavuttamiseksi.

Työssä pohdin myös, onko tilalla sisäisiä ja ulkoisia riskejä ja vaikuttavatko ne tilan tulevaisuuteen.

Myllyn vuokraus antoi tilan tuotteille jatkojalostuksen mahdollisuuden. Työssä selvitän myös jatkojalostuksen mahdollisuudet laskemalla, miten paljon jauhatusta pitää olla kannattavan toiminnan saavuttamiseksi.

Koska tilalla ei ole mahdollista jatkajaa, niin työssä selvitän myös miten viljelystä luopuminen tulevaisuudessa hoidetaan.

Mitä toimenpiteitä tarvitaan ja millaisia vaihtoehtoja voidaan ajatella? Koska, kokonaan tilasta luopuminen olisi liian raskasta.

Valitsin tämän aiheen opinnäytetyöksi, koska tällä tavalla mieltä askarruttava aihe tulee käsiteltyä kunnolla ja on saatettuna kirjalliseen muotoon asti.

2. Yrityksen kehittäminen

2. 1. Strateginen suunnittelu.

Strateginen suunnittelu on yrityksen toiminnan ohjauksen väline. Suunnittelussa tunnistetaan toimintaympäristön muutosten aiheuttamat haasteet (uhat ja mahdollisuudet) nykyiselle toiminnalle. Tiedostetaan nykyisen toiminnan omat voimavarat (vahvuudet ja heikkoudet) ja suhteutetaan ne tuleviin haasteisiin ja mahdollisuuksiin.

Luodaan suunnitelma, jossa selkeytetään toiminnan tavoitteet, mitä yrityksen osa-alueita kehitetään ja missä aikataulussa tavoitteiden saavuttamiseksi. Tavoitteet täytyy asettaa lyhyelle tai pitemmälle aikavälille. Seurataan suunnitelman toteutumista ja ollaan valmiita muuttamaan toimintatapaa, jos tavoitteita ei saavuteta. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008, 48).

Jokihaaran tilan tärkein tavoite on tulevina vuosina saada vieras pääoma mahdollisimman pieneksi, kuitenkin vaarantamatta tilan maksuvalmiutta ja lisäämättä kohtuuttomasti yrittäjien työtaakkaa. Toinen tavoite on tilalle vuokratun myllyn toiminnan laajentaminen niin, että toiminnalla tuetaan koko yrityksen toimintaa. (ks. liite.1).

3. Historia

Jokihaaran tila sijaitsee Laukaan Lievestuoreella, Jyväskylä – Kuopio tien välittömässä läheisyydessä kolme kilometriä Lievestuoreen taajamasta.

Jokihaaran tila siirtyi sukupolvenvaihdoksella Marja-Liisa ja Tuomo Paanaselle vuonna 1983.

Tilalla oli vuonna 1964 rakennettu päärakennus, vuonna 1965 rakennettu ja useaan kertaan laajennettu navetta yhdeksälletoista lehmälle ja nuorkarjapaikkoja viidelletoista eläimelle. Peltoa tilalla oli 20 ha ja metsää 40 ha.

Tuomo ja Marja-Liisa olivat ostaneet naapurista vuonna 1981 omiin nimiinsä pika-asutustilan, jolla oli seitsemän ha peltoa ja kymmenen ha metsää ja seuraavana vuonna toisesta tilasta kolme hehtaaria peltoa. Tilan peltopinta-alaksi muodostui kolmekymmentäkolme hehtaaria ja metsäpinta-alaksi viisikymmentä hehtaaria.

Suomen liittyttyä Euroopan unioniin tilalla mietittiin, miten tuotantoa jatketaan uudessa tilanteessa. Siinä vaiheessa selvisi, ettei tilalla ollut mahdollisesti jatkajaa lypsykarjatalouteen. Tässä tilanteessa todettiin, ettei silloisella tuotannolla kannattanut jatkaa, vaan päätettiin tehdä pieni laajennus, jossa parsipaikkoja lisättiin seitsemällä ja nuorkarja paikkoja kymmenellä. Hallinnolta saatiin ostettua tilan maitokiintiöksi 144000 litraa.

Tilalle saatiin vuokrattua peltoa heti ensimmäiselle tukivuodelle kahdelta eri vuokranantajalta yhteensä kaksikymmentäseitsemän hehtaaria, jolloin tilan tukisumma muodostui kohtuulliseksi.

3.1. Lypsykarjatalous

Tilalla oli vuonna 2008 kaksikymmentä lypsävää ja nuorkarja. Karjasta luovuttiin keväällä 2009. Maitoa tuotettiin vuositasolla 140000 litraa. Sonnivasikat myytiin ternivasikkana muille tiloille. Navettaan olisi lähivuosina pitänyt tehdä jonkin verran korjaus-investointeja, esim. lypsykiskot asentaa, parsirakenteet ja lannanpoistokoneisto pitänyt uusia.

Vuonna 2008 maatalouden liikevaihto oli 114 300 euroa, jakautuen siten, että maidosta tuli 53 100 €, teuraista 2 000 €, kasvinviljelytulot 4 100 € ja valtiolta tuista 48 000 €. Tilinpäätös sisältää tasausvarauksen suoraa tuloutusta 7000 euroa ja tasausvarauksen 13 500 euroa. Maatalouteen kohdistuva menoja oli 58 600 euroa ja tilinpäätös sisältää maatalouteen kohdistuvia korkomenoja 6800 euroa. Maatalouden tulokseksi tuloksi jäi 41 400 euroa.

Toukokuussa 2010 tapahtui vahinko, jossa tilan navetta tuhoutui kokonaan tulipalossa. Vakuutusehdot eivät velvoita rakentamaan uutta navettaa tilalle.

Vakuutuskorvauksella rakennetaan navetan tilalle varastorakennus.

3.2 Kasvinviljely

Peltoa tilalla oli hallinnassa 60 ha, 33 ha omistuksessa ja 27 vuokrattua. Pellon käyttö oli seuraavanlainen: nurmella 25 ha, kauralla 15 ha, ohralla 15 ha ja vapaaehtoisella kesannolla 5 ha. Nurmen tuotantoon oli keskitytty, koska sen tarve oli tilalla suurin. Viljan viljelyssä on karjanlannan käytöllä pyritty kohtuulliseen

satotasoon ja teollisten lannoitteiden käyttöä rajoitettu. Koneinvestointeihin ei ole välitöntä tarvetta.

3.3. Metsätalous

Tilalla on voimassa oleva metsätaloussuunnitelma. Tilan metsiä on jouduttu hakkaamaan yli vuotuisen kasvun. Hakkuukypsää metsää on 4 ha, eri kasvuluokissa olevia kasvatusmetsiä 20 ha ja taimikoita 16 ha. Tilan taloudellista tilannetta lähitulevaisuudessa metsätaloudella ei voida paljonkaan tukea. Siirryttäessä kasvinviljelyyn niin metsätyöt kannattaa tehdä omana työnä. Ensiharvennus- ja taimikonhoito- tulot kannattaa hyödyntää täysimääräisesti. Polttopuun tekoa myyntiin kannattaa harkita, mutta siihen investoiminen on laskettava huolella.

3.4. Yksityistalous

Yrittäjien henkikohtaiset tulot pitäisivät riittää yksityistalouden menoihin. Menoja kannattaa kuitenkin seurata tarkoin, ettei siellä ole mitään ylimääräistä. Asuinrakennuksessa olisi jonkin verran korjaamista, joten siihen joudutaan tulevaisuudessa varautumaan. Rakennusten kunnon ylläpitäminen on satsaus tulevaisuuteen ja tilan arvon säilyttämiseen.

4. Omat toiveet

4.1 Työssä jaksaminen.

Emännän ja isännän sairastamiset vuosina 2005–2006 ja emännän joutuminen sairas-eläkkeelle, ja isännän sydänleikkaus vaikeuttivat tilan lypsykarjatalouden toimintaa. Jouduttiin käyttämään sijaisapulomittajaa, joka vaikutti tilan tulokseen kyseisinä vuosina. Tilan taloudellinen tilanne romahti ja jouduttiin ottamaan lisää käyttöpääomaa, että voitiin jatkaa lypsykarjataloutta. Vuonna 2009 luovuttiin lypsykarjasta, koska haluttaisiin päästä helpommalla. Liian suuri työmäärä rasitti niin fyysisesti kuin henkisesti. Väsyneenä tuli tehtyä virheitä, jotka yleensä maksoivat ja tapaturmariski kasvoi. Henkinen väsyminen lamautti eikä jaksanut tehdä päivittäisiä töitäkään kunnolla.

4.2 Vapaa-aika ja omat harrastukset

Tilan töiden ollessa kokopäiväiset omien harrastusten mahdollisuudet ovat vähäiset. Lomistakin jouduttiin käyttämään jonkin verran tilan rästiin jääneisiin töihin. Kun oli tehnyt pitkään yhtäjaksoisesti työtä navetassa, haluttiin tehdä jotain muutakin. Voitaisiin viettää enemmän aikaa lastenlasten kanssa ja harrastaa musiikkia, joka on sydäntä lähellä. Kun on yhtäjaksoisesti tehty raskasta työtä karjan kanssa, yhteiset lomat piristäisivät elämää.

5. Toimintaympäristö

5.1. Taloudellinen ympäristö

Tilaa rasittaa 150000 euron laina, jota ei pystytä maksamaan kokonaan pois ennen viljelyn lopettamista. Onkin tärkeää sopia rahoittajan kanssa mahdollisimman varhain lyhennysten hoitamisesta. On tärkeää suunnitella tarkkaan, kuinka paljon lainaa pystytään lyhentämään. Tilan tulojen on riitettävä korkojen ja lyhennysten hoitoon. Mahdolliset sivuansiot on jätettävä yksityistalouden käyttöön. Isäntä täytti elokuussa 2009 58 vuotta. Melalta haettiin osa-aikaeläkettä, kun oli luovuttu maidontuotannosta ja siirrytty kasvinviljelyyn. Tilan kokonaistulot puolittuivat, jolloin eläke voitiin myöntää. Eläkkeen suuruus on noin 9000 euroa vuodessa. Maatalousyrittäjän Myel-toiminnan on pysyttävä siinä tasossa, jonka perusteella osa-aikaeläke on myönnetty (Ansiotyö eläkkeellä ollessa 2011).

5.2. Poliittinen ympäristö

Kansalliset maatalouspoliittiset ratkaisut ja etenkin EU:n tulevat tukiratkaisut vaikuttavat tilan toimintaan. Siirryttäessä kasvinviljelyyn tukien merkitys tilalla korostuu. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat satomenetykset aiheuttavat heti levottomuutta viljan ostajissa ja hinnat nousevat maailmalla. Suurten viljantuottajien, Venäjän, ja USA:n, hyvät tai huonot viljasadot vaikuttavat viljan maailmanmarkkinahintoihin, jotka heijastuvat Suomessa maksettaviin hintoihin.

Kiinan talouden vahva kasvu voi aiheuttaa viljamarkkinoille vaikeasti ennustettavia muutoksia.

5.3. Sosiaalinen ympäristö.

Tilan tuotteet on markkinoitu osuuskuntien kautta.

Maidon on hakenut Osuuskunta Maito Suomi, lihat ja vasikat A-Tuottajat. Viljat on myyty osittain naapureille ja Jyvä-Maatalous Oy:lle.

Tulevaisuudessa tuotteet markkinoidaan mahdollisuuksien rajoissa oman myllyn kautta.

5.4 Teknologinen ympäristö

Tila koneet ovat kohtuullisessa kunnossa. Hyvin pienillä hankinnoilla voidaan toimia seuraavat 10 vuotta.

Rakennukset tarvitset jonkin verran korjausta, kuitenkin suurista investoinneista ei ole kyse.

6. Voimavarat

6.1 Taloudellinen asema

Tilan taloudellista asemaa voidaan pitää hieman ongelmallisena, koska tilaa rasittaa 150000 euron laina.

Tilan taloutta rasittavat suuret lainanhoitokulut. Kasvin viljelyyn siirryttäessä, onkin tarkoin laskettava miten tuotannon suunnittelee ja millaisilla panoksilla.

6.2. Tuotantovälineet

Taulukkoon 1 on koottu kaikki tilan nykyiset koneet ja rakennukset. Tilan koneista suurin osa on yhteisomistuksessa toisen yrityksen kanssa, koska on haluttu säästää koneinvestoinneissa.

Tilan koneet ovat suhteellisen vanhoja, traktorit yli 20 vuotta, yhtä lukuun ottamatta. Puimurit on hankittu käytettyinä, nekin jo vanhoja. Muokkaus- ja kylvökoneet koneet ostettiin tilalle 2005 ja 2008. Koneet ovat hyvässä kunnossa ja pakottavaa hankintatarvetta ei ole. Tietenkin koneitten ikä lisää korjaustarvetta tulevaisuudessa.

Taulukko 1. Tilan koneet ja laitteet

Kone	Vuosi
Ford 5600	1977
Jonh Deere 2140	1983
Jonh Deere 2650	1986
Jonh Deere 6510	2001
Sampo 500	1983
Sampo 500	1984
Kylvölannoitin	2005
Lautasmuokkain	2008
Joustopiikkiäes	1996
Kasvinsuojelu ruisku	1998
Perävaunu	1980
Perävaunu	2007
Mepu kuivaaja	2006
Kone halli	1989
Lato	1972

7. Ajan käyttö

7.1. Yrityksessä kasvinviljelyyn käytetty aika.

Molemmat yrittäjät osallistuvat tilan peltotöihin. Näin työhuiput eivät rasita kohtuuttomasti. Tilalla käytetään kasvinviljelyyn aikaa noin 800 tuntia. Kirjanpitolitoilla kasvinviljelyyn käytetty aika keskiuurilla tiloilla oli vuonna 2009 noin 1100 tuntia (MTT taloustohtori2011).

Yrityksessä voidaan jatkojalostukseen panostaa työaika samalla verran, kun molemmat yrittäjät osallistuvat myös myllyn toimintaan.

8. Myllyn käynnistäminen

8.1. Myllyn vuokraus varastotiloiksi ja viljan jatkojalostukseen.

Kesällä 2010 tilalle vuokrattiin Uunituote O:n käytöstä poistettu mylly. Syksyn sato varastoitui myllyn tiloihin, koska siellä on hyvät viljasiirot (650 kuutiota). Samalla myllyn koneita alettiin kunnostaa ja hankkimaan myllystä poistetun lajittelijan tilalle uusi. Kesällä 2010 aloin jauhaa omia ja asiakkaiden viljoja.

Koska itsellä ei ole kokemusta kaupallisesta viljan jauhatuksesta, jouduttiin myllylle palkkaamaan osa-aikainen mylläri. Tarkoitus olisi, että työntekijästä luovutaan 2011 lopussa.

Myllyn kannattavuutta laskin myös ProAgrian Likvi laskelmalla.

Laskelma osoitti, että vuositasolla 20000 kg jauhatuksella päästään kannattavaan tulokseen. (Katso liite 1). Tällä hetkellä myllyllä jauhetaan 1500 kg kuukaudessa. Myllyllä on tarkoitus jauhaa vain kahtena päivänä viikossa ja kuusi tuntia päivässä. Myllyn toimintaa kehittämällä ja markkinointia lisäämällä saadaan toiminnalle lisää kannattavuutta ja tuottamaan taloudellista hyötyä.

9. Mahdollisuudet ja uhat.

9.1. Suhteet yhteistyökumppaneihin

Yritys on hyvin riippuvainen yhteistyökumppaneista. Yrityksen suhteet rahoittajaan on pidettävä kunnossa. Pankin kanssa on neuvoteltava, miten lainat seuraavien vuosien aikana hoidetaan. Yrityksen toiminnan kannalta on tärkeää suunnitella, kuinka paljon vierasta pääomaa yrityksellä voi olla ja miten loppu velasta hoidetaan, kun yrittäjät joutuvat luopumaan tilan hoidosta. Tavarantoimittajien ja viljan ostajien kanssa kannattaa sopia miten toimitaan, kumpakin osapuolta tyydyttävällä tavalla.

9.2. Yrittäjän ikä (59 vuotta)

Yrittäjillä on aikaa toimia vain 9 vuotta ennen eläkkeelle jäämistä. Investointien tarve täytyy rajoittaa vain korvaaviin investointeihin. Tilalla ei ole mahdollista jatkajaa, joten tulevaisuuteen ei tarvitse panostaa

9. 3. Viljan hinta

Rehuviljan hinnan muutokset markkinoilla vaikuttavat yrityksen kannattavuuteen. Tilalle vuokratut varastotilat antavat mahdollisuuden seurata viljan hintakehitystä ja suorittaa myynnit hintojen ollessa korkeimmillaan.

9.4. Jatkojalostuksen mahdollisuudet

Jatkojalostuksen suurimpia haasteita on, miten aloittava yritys pääsee markkinoille. Yrityksen toiminta-alueella vastaavaa toimintaa ei ole, joten asiakkaiden omien viljojen jauhatukselle on tarvetta. Lähiruuan ja lisäaineettomien viljatuotteiden suosio antaa yritykselle mahdollisuuksia. Markkinointiin ja tuotteiden laatuun panostamalla uskotaan onnistumiseen.

Asiakassuhteiden luominen lähialueen pienten leipomoiden kanssa antaa mahdollisuuksia, mutta vaatii alussa työtä ja taloudellisia uhrauksia.

Tulevaisuudessa täytyy vakavasti harkita, voiko jatkojalostusta ja jauhatusta harjoittaa maatalouden sivuelinkeinona. Toiminnan siirtäminen erillisen yrityksen harjoittamaksi tulee siinä vaiheessa ajankohtaiseksi, kun toiminnasta saadaan hyvä taloudellinen tulos. (ks. liite1)

10. Riskit

10.1. Riskien tunnistaminen.

Jokihaaran tilaan kohdistuu ulkopuolisia riskejä, maatalan sisäisiä riskejä ja toiminnan seurauksena riskejä

ulkopuolisille. Ulkopuolisia riskejä ovat rahoitus ja markkinat, verkostot sekä yhteiskunnan puolelta tulevat riskit. Maatilan sisäiset riskit voidaan jakaa ryhmiin ihmiset, tuotanto ja omaisuus. Maatilan toiminta myös aiheuttaa ulkopuolisille riskejä, kuten asiakkaille ja ympäristölle. (Jokipii, Teräväinen & Helin 2005.)

10.2. Ulkopuoliset riskit

Rahoitusriski on Jokihaaran tilalla suurin ulkopuolinen riski. Rahoituksen saaminen ei ole automaattista, sillä se vaatii selvityksen rahoituksen saamiseksi. Maksuvalmius tarkistetaan aina, kun yritys turvautuu ulkopuoliseen rahoitukseen.

Luottoon ja sen saamiseen sekä korkotasoon vaikuttaa pankki merkittävästi. Pankin ja asiakkaan välinen luottamuksellinen suhde on tärkeä. Maksuvalmiuden ollessa heikko voi luoton saanti olla vaikeaa.

Markkinoilta tulevat riskit ovat suuret, koska markkinat määräytyvät kilpailutilanteesta, tuotteen kysynnästä ja tarjonnasta sekä tuotteesta saatavasta hinnasta.

Maataloustuotteiden hintamuutoksiin vaikuttavia tekijöitä ovat Euroopan unionin sisämarkkinoiden kehitys, EU:n alueen ulkopuolisten alueiden markkinat, EU:n laajentuminen, maatalouspolitiikan uudistus ja unionin käymät WTO-neuvottelut. EU:n vientitukien rajoittaminen ja rajasuojan alentaminen aiheuttavat muutoksia hinnoissa.

Verkostojen merkitys ulkopuolisena riskinä on erityisen tärkeitä. Sosiaalisten suhteiden ylläpitämisen taito auttaa verkostoon pääsemiseksi. Ensimmäinen tärkeä verkosto

maatilalle on naapurusuhteet, muita verkostoja voivat olla tavarantoimittaja-, viranomais-, asiantuntija-, tai järjestöverkostoituminen.

Yhteiskunnan vaikutus kanavoituu politiikan, median ja yleisen mielipiteen kautta. Suomen politiikka ohjaa tukia, verotusta ja tuonti- sekä vientisääntöjä. Median vaikutus maatalouden imagon kannalta on tärkeä. Negatiivinen uutisvirta voi herättää tuoteboikotteja. Tällöin tilanteen korjaaminen on vaikeaa.

10.3. Sisäiset riskit

Maatilan sisäiset riskit jaetaan tilalla työskenteleviin ihmisiin, tilan tuotantoon ja omaisuuteen. Yrittäjien ikä huomioiden tilalla on suuri riski, että yrittäjät sairastuvat. Maatilan toiminnan seurauksista on vastuussa yrittäjä.

Kasvinviljelyyn siirryttäessä, yhä enemmän joudutaan luottamaan koneiden apuun. Ongelmaksi muodostuu se, että tilan konekanta on suhteellisen vanhaa.

Mahdollisien konerikkojen aiheuttamien keskeytyksien riski toiminnassa kasvaa. Onkin tärkeää tiedostaa riskit ja ennakoivalla koneiden huollolla vähentää keskeytysriskien pituuksia.

Maatalous on tapaturmatilastojen perusteella riskialtis elinkeino. Työympäristöt sisältävät huomattavan määrän terveysriskejä ja vaaratilanteita päivittäin. Vuonna 2010 maatiloilla tapahtui noin 9000 työvahinkoa, joista 4500 oli tapaturmaa. Vakavana työtapaturmaa pidetään, jos on vähintään 1 kk:n työkyvyttömyys (mela/tilastot/kuukausitilastot.2011)

Tilan työturvallisuuskartoituksella selvitetään vaaratekijöitä, työympäristöstä, koneturvallisuudesta, työnkuormittavuudesta ja muista vaaroista. Kartoitus auttaa selvittämään ongelmakohtia työmenetelmissä, osaamisessa ja ajankäytössä.

Työn kuormittavuus on tilan suurin sisäinen riski. Onkin tärkeää huolehtia riittävästä levosta työhuippujen aikana.

Jokihaaran tilan pellot sijaitsevat vilkkaan Jyväskylä - Kuopio tien välittömässä läheisyydessä. Koska tilan sisäisessäkin liikenteessä joudutaan liikkumaan paljon vilkkaassa liikenteessä, kannattaa tilan liikennejärjestelyjä suunnitella. Huonolla toteutuksella vahinkoriskit voivat olla suuria.

Omaisuuksien toteutuessa aiheutuu vahinkoja tilan aineellisille tuotannontekijöille. Riskin kohteena oleva omaisuus vaurioituu, tuhoutuu tai häviää. Maatilan omaisuuskohteita, joihin riskit kohdistuvat, ovat pihapiiri ja irtaimisto, rakennukset, maaomaisuus, metsä. Kattavilla vakuutuksilla omaisuusriskejä voidaan pienentää.

10.4. Ulkopuolisille aiheutuvat riskit

Tilan toiminnasta seuraa riskejä myös ulkopuoliselle omaisuudelle, henkilöille ja tuotannolle. Muita osapuolia, joihin kohdistetaan riskejä, ovat tilan tuotteita ostavat asiakkaat ja ympäristö.

Jatkojalostuksessa asiakkaille aiheutuvia uhkia tulee tuotteen laadusta tai palvelusta. Tuotteet ovat merkki tilan toiminnasta; niitä pitää tutkia ja niiden turvallisuus ja terveysvaikutukset ovat tärkeitä asiakkaalle.

Ympäristölle aiheutuvat riskit ovat suuria. Haitallisten aineiden pääsy lähiympäristön maaperään vaikuttaa erityisesti maisemaan. Tuhoutuneesta ympäristöstä vastuu siirretään tilan isännän kannettavaksi. (Jokipii, Teräväinen, & Helin, 2005.)

11. Kasvinviljelyn kannattavuus

11. 1. Talous

Talousasioiden miettiminen on oleellisen tärkeä myös maataloudessa, koska työtä tehdään sen vuoksi, jotta siitä saadaan rahaa elämiseen. Myöskään pelkkä työn mielekkyys ei riitä, jos talous on huonolla mallilla. On ilman muuta selvää, että varsinkin kasvinviljelyssä täytyy tarkkailla talouttaan, koska tuotteiden myynti ja niistä saatava hinta luovat taloudelle pohjan. Pelkät tuet eivät varmasti saa tilan taloutta pysymään pystyssä. Viljelijän ammattitaito on myös oleellisessa asemassa talouden hoidossa.

11.2. Kasvinviljely

Kasvinviljelyn kannattavuutta laskin ProAgria Likvi-ohjelmalla.

Tilan omat pellot ovat salaojitettu, joten niihin ei tarvitse investoida seuraavien vuosien aikana. Kalkitsemisen

tarvetta olisi paljon, koska tutkimusten mukaan runsas kalkitus parantaa kevätiljojen fosforin ja typen saantia sekä suurentaa satoja huomattavasti. (Peltonen, & Harmoinen 2009. 20).

Tuotantotarvikkeiden hankintojen kilpailuttamisella ja aikatauluttamisella saadaan kustannuksia karsittua. (Rikkonen, Harmoinen, & Teräväinen 2008).

Koneinvestointien tarve on vähäinen.

Tilalle vuokrattiin lisää peltoa vuosiksi 2010 – 2015 12,5 hehtaaria. Osalla (12 ha) vuokrapelloista vuokra-aika päättyy vuonna 2014. Laskelmissa on otettu huomioon tilanne, että viljellään pienempää peltoalaa.

Tuloista suurin osa, 50 % tulee tukien kautta. Tukien optimoinnilla on siis suuri merkitys tilan tulokseen.

Tulevaisuudessa onkin seurattava EU:n tukiratkaisuja ja toimittava sen mukaan.

Vuonna 2011 tilan peltoja viljeltäisiin satotavoitteena 2500 kg ha, jolloin tilan nettotulokseksi saadaan 15 616 euroa (ks. liite 2).

Tilan satotasolla on myös suuri merkitys tilan tuloihin. Laskelma vuodelle 2012 osoittaa miten paljon kannattavuus paranee, kun panostetaan tuotantoon ja nostetaan satotaso 4000 kg ha. Tällöin tilan nettotulos kaksinkertaistuu ja olisi 32 703 euroa (ks. liite 2).

Satotasolla on suuri merkitys tulevaisuudessa tilan maksuvalmiudelle. Maksuvalmiuslaskelmat osoittavat, että tehokkaasti viljeltyt pellot antavat parhaan tuloksen (ks. liite 3).

Viljan hinnalla on tietenkin suuri merkitys kannattavuuteen, koska nykyisellä 160 €/t kauran hinnalla ja 150 €/t ohran hinnalla pystytään kattamaan vain muuttuvat kustannukset, mutta ei työkustannuksia.

Vehnä saadaan ja ruis jauhetaan myllyllä erilaisiksi tuotteiksi, koski jatkojalosteena niistä saadaan parempi hinta. (ks. liite 1).

11.3. Kasvinviljely jatkojalostukseen.

Kasvinviljelyyn joudutaan panostuksia lisäämään. Omien viljojen jatkojalostamisen edellytyksenä on viljakasvien lajikkeiden oikea valinta. Hyvälaatuisen raaka-aineen kasvattaminen takaa korkealaatuisen tuotteen valmistamisen.

Tilan pelloista yli puolet on vuorattuja (39,53 ha).

Tehtyjen viljavuusanalyysien mukaan etenkin vuokramailla lohkojen pH-arvot ovat alhaiset.

Vuokrapeltojen kalkitseminen lyhyitten vuokrasopimusten takia ei ole järkevää, vaan näillä lohkoilla kannattaa viljellä kauraa, koska eräät kauralajikkeet eivät kärsi happamuudesta. Parhaille ja viljaville lohkoille valitaan sellaisia viljalajikkeita, joiden siemenen koko ja paino ovat korkea.

Viljeltävien kasvien viljelytekniikkaan joudutaan panostamaan tulevaisuudessa. Peltolohkojen muokkauksessa kannattaa siirtyä kevyempään muokkaukseen, koska siinä säästetään aikaa ja polttoainekustannuksia.

Kasvin ravinnetarpeen mukaiseen lannoituksen ja oikeanlaisen kasvinsuojelun merkitys korostuu. (Peltonen, & Harmoinen 2009. 62). Vuodelle 2013 laskelmissa viljeltiin vain jatkojalostukseen tarkoitettuja kasveja. Vaikka viljelyala oli 12 ha pienempi, niin nettotulos oli kumminkin 41 861 euroa (ks. liite 2).

12. Näkemys tulevaisuutteen

Jokihaaran tilan toiminta voi jatkua vain vuoteen 2019.

Tilan isännän täyttäessä 68 vuotta tilan tuotannollisesta toiminnasta on luovuttava. Tilaa rasittavaa lainaa on tuolloin jäljellä vielä noin 92 000 euroa (ks. liite 2).

Lainan maksaminen loppuun viljelystä luopumisen yhteydessä on järkevää.

Kannattavuuslaskelmien perusteella tilan kannattavuus näyttää hyvälle. Kannattavuus kerroin vaihtelee 1,2- 2,2 välillä vuosina 2011- 2019, mikä merkitsee asetettujen tavoitteiden saavuttamista, niin palkkatavoitteen kuin oman pääoman tuoton osalta. (ks. liite 4). Vastaavasti oman pääoman tuotto- % on yli 8 % koko laskelmakauden aikana, kun tavoite oli 4 % tuotto.

12.1. Pelloista luopuminen

Tilan pellot jakautuvat viiteen erilliseen peltolohkoon.

Olisi mahdollista luopua kauimmaisista peltolohkoista (15 ha) ja niistä saaduilla tuloilla maksaa lainat pois.

Tilalle jäisi vielä 18 ha peltoa, jotka voitaisiin vuokrata naapureille lisämaaksi ja näin ansaita tilalle tuloja vielä luopumisen jälkeen.

12.2. Metsän hakkuut

Metsätaloussuunnitelma osoittaa mahdollisia kantorahatuloja vuoteen 2017 mennessä 80 000 euroa.

Tämä vaihtoehto olisi mielestäni huonompi vaihtoehto, koska silloin menetettäisiin metsien mahdollinen hyödyntäminen, jos tilalla sattuu jotain odottamatonta.

13. Oma pohdinta.

Kannattavan viljelyn edellytykset ovat laskelmien mukaan olemassa, kunhan yrittäjien jaksamisesta pidetään huolta.

Tarkkaa taloudellista seurantaan joudutaan tulevina vuosina harrastamaan. Peltojen vuokrausta jatketaan 27 ha osalta vuoteen 2019 asti.

Tuotantopanosten ostot kannattaa aina kilpailuttaa, koska näin saadaan helposti kustannuksia pienemmäksi. Ostosiementen käyttöä vähennetään, koska myllyllä voidaan omista viljoista lajitella tarvittavat siemenet. Päädyttäessä ratkaisuun, jossa pellot myydään viljelystä luopumisen yhteydessä ja hyödynnetään metsätaloussuunnitelman hakkuumahdollisuuksia, voidaan parantaa tilan maksuvalmiutta.

Jatkojalosteiden markkinointiin kannattaa tulevaisuudessa panostaa, koska jo tuotannon nostamisella 40000 kg saataisiin huomattavaa taloudellista hyötyä.

Mielestäni laskelmien tekeminen ja vaihtoehtojen pohtiminen antoivat uskoa siihen, että Jokihaaran tilalla voidaan tuotantoa jatkaa vuoteen 2019 asti.

Olenkin iloinen, että läheisteni ja opettajien kannustamana olen vihdoin saanut opinnäytetyöni ajattelun tasolta kirjalliseen muotoon

Lähteet:

Ansiotyö eläkkeellä ollessa. 2011. Mela.

<http://www.mela.fi/Elaketurva/Tyoelakkeet/osa-aikaelake/Ansiotyö-elakkeella-> ollessa. Viitattu 6.5.2011

Jokipii, P., Teräväinen, H. & Helin, J. 2005. Maatilan riskienhallinta. Tieto Tuottamaan ProAgria Maaseutukeskusten liitto

Mela. Tilastot/Kuukausitilastot. 2011. Mela.

<http://www.mela.fi/tietoa>
[melasta/tilastot/tilastosivut/](http://www.mela.fi/tietoa/melasta/tilastot/tilastosivut/)kuukausitilastot. Viitattu 6.5.2011.

MTT. Taloustohtori. 2011 Työtunnit tuotantosuunnittain. MTT. Taloustutkimuksen kannattavuuskirjanpitoluokset. Mela.
<http://www.mtt.fi/kannattavuuskirjanpito>. Viitattu 6.5.2011

Pellinen, J, Enroth, A Harmoinen, T. 2000. Kannattava maatilayritys. Tieto tuottamaan 124. ProAgria Maaseutukeskusten Liitto

Peltonen, J & Harmoinen, T. 2009. Ravinteet kasvintuotannossa. Tieto Tuottamaan 127. ProAgria. Maaseutukeskusten liitto.

Rikkonen, P., Harmoinen, T. & Teräväinen, H. 2008. Maatilayrityksen menestystekijät. Tieto Tuottamaan 123. ProAgria. Maaseutukeskusten liitto

Liitteet

Liite 1. Taloussuunnitelma 2011 - 2020 Muu MVL-toiminta

Liite 2. Kannattavuuslaskelma 2011 – 2020

Liite 3. Maksuvalmiuslaskelma 2011 – 2020

Liite 4. Kannattavuuskerroin ja Oman pääoman tuotto - % 2011 – 2020